

3. Sepp, J. C., 1877. Nederlandsche Insekten naar hunne verwonderlijke gedaanteverwisseling, 2e serie, 3e deel: 177-184.

De avifauna, voornamelijk de niet-broedende vogels, van de Houtribsluizen e.o.

H. N. LEYS, J. MARBUS en
J. J. F. E. DE WILDE.
(RIVON)

Na in een vorig artikel in het februari-nummer dieper te zijn ingegaan op de broedvogels van het Houtribsluizengebied, zullen wij deze keer aandacht besteden aan de niet-broedende soorten, wier aantal (ca. 140) uiteraard veel groter is. Wij zijn er ons terdege van bewust, dat onze waarnemingen geenszins volledig zijn; desniettemin achten wij het van belang daarvan iets te publiceren, temeer daar de huidige situatie van het gebied slechts tijdelijk is. Het zou te ver voeren alle waargenomen soorten te behandelen. Wij volstaan daarom met het vermelden van enkele data en bijzonderheden van de belangrijkste.

Parelduiker (*Colymbus arcticus*) en Roodkeelduiker (*Colymbus stellatus*). Deze soorten worden slechts af en toe in de wintermaanden in slechts enkele exemplaren op het buitenwater aangetroffen.

Roodhalsfuut (*Podiceps griseigena*). Vermeldenswaard is, dat op 16-4-1966 en op 28-5-1966 1 mannetje in zomerkleed werd waargenomen op plas II. Op 30-5-1966 werd zelfs een paartje „kopschuddende” exemplaren gezien. De mogelijkheid van een broedgeval werd niet uitgesloten geacht. Op 18-6-1966 werd de soort aldaar echter niet meer gezien. Op 29-4-1967 werden wederom 2 exemplaren aangetroffen, die na een verblijf van enkele dagen echter weer verdwenen waren. De soort wordt bovendien

vrijwel elk voorjaar en winterhalfjaar steeds in enkele exemplaren op het buitenwater waargenomen, o.a. 1 exemplaar op 10-12-1966 en 1 exemplaar op 1-11-1967.

Kuifduiker (*Podiceps cornutus*). Op 18-12-1966 werd 1 exemplaar gezien.

Geoorde Fuut (*Podiceps auritus*). In 1966 werden van 16 april tot en met 6 augustus geregeld 1 paartje en soms zelfs 2 paartjes waargenomen op plas I, II of III, o.a. op 16 april 3, op 28 mei 4 en op 6 augustus 2 exemplaren. Ondanks intensief speuren werden geen nesten opgemerkt. Het broeden van deze soort moet vrijwel uitgesloten worden geacht. In 1967 werd de soort in mei diverse malen geobserveerd; o.a. werd op 11-5-1967 1 exemplaar in plas III gezien.

Dodaars (*Podiceps ruficollis*). Deze soort werd schaars en vrijwel uitsluitend in de wintermaanden aangetroffen o.a. op 10-11-1967 en op 18-3-1967 1 exemplaar in plas IV. Op 1-4-1967 was de vogel nog steeds present, doch werd daarna niet meer waargenomen.

Jan van Gent (*Sula bassana*). Slechts 1 waarneming op 26-3-1966. Het betrof hier een adulte vogel, die bij onze nadering van de bazaltglooiing van de dijk opvloog om na enige honderden meters in het IJsselmeer neer te strijken. Hij vertoonde geen enkel spoor van olie en leek kerngezond.

De stormachtige noordwestenwind is mogelijk de oorzaak geweest, dat deze vogel zo ver landinwaarts verzeild was geraakt.

Aalscholver (*Phalacrocorax carbo*). Voor de Aalscholver, die hier van eind mei tot begin september in wisselend aantal wordt aangetroffen, vormt het plassencomplex een zeer belangrijk foerageergebied. Vaak wordt „gevist” in het Noordvaardersdiep en „gezond” en „gedroogd” op de strekdam aldaar. Als voedsel wordt dan vooral Paling genuttigd, die hier massaal schijnt voor te komen. Op 22-7-1967 waren ca. 140 en op 29-7-1967 ca. 250 exemplaren als hoogste aantal aanwezig. In de periode van september tot en met april à mei werden af en toe enkele overvliegende exemplaren waargenomen.

Blauwe reiger (*Ardea cinerea*). Blauwe reigers foerageren in gering aantal gedurende het gehele jaar zowel in de plassen als langs het IJsselmeer. Meestal betreft het slechts één enkel exemplaar.

Purperreiger (*Ardea purpurea*). In 1967 waren vrijwel het gehele broedseizoen, van mei tot en met september, 1 of 2 tussen het riet foeragerende Purperreigers aanwezig. In 1967 deden wij één waarneming op 29 juli, in 1968 één op 8 augustus.

Zwarte ooievaar (*Ciconia nigra*). In 1962 werd van eind september tot begin oktober gedurende 1 week een, tamelijk mak, exemplaar waargenomen.

Ibis (*Plegadis falcinellus*). Tussen 28 oktober en 3 november 1961 vertoefde hier langs de plassen en op de dammen tussen de plassen 1 exemplaar.

Wilde eend (*Anas platyrhynchos*). De laatste jaren komt deze soort hier ook als „rui”-eend vanaf eind juni. Tussen het riet en op de dammen van de plassen zijn er dan vaak meer dan 1500 en op de dijken van het IJsselmeer, het Noord- en het Oostvaardersdiep 2000 à 3000 stuks.

Smient (*Anas penelope*). De Smient is algemeen in de wintermaanden. De volgende waarnemingen buiten het winterhalfjaar zijn vermeldenswaard: 18-6-1966 1 ♂ en 2 ♀♀, 6-8-1966 idem, 16-9-1967 40 exemplaren. 30-9-1967 120 exemplaren, 13-4-1968 6 exemplaren en op 25-5-1968 1 ♂. De soort wordt vooral foeragerend gezien op de dijk. Pijlstaart (*Anas acuta*). Deze soort is vrij algemeen in oktober, november en december. In het voorjaar en de zomer is zij schaars: o.a. 4 exemplaren op 13-4-1968 en 1 exemplaar op 22-7-1967. In de herfst werden vaak grote groepen waargenomen: o.a. op 16-9-1967 50 en op 30-9-1967 ca. 150 stuks.

Krooneend (*Netta ruffina*). Waarnemingen in de broedtijd zijn niet zeldzaam. Op de plassen werden op 18-6-1966 2 ♂♂ en 3 vliegvlugge jongen gezien. Voorts werd op 25-6-1966 in een plasje vlak achter het opgespoten terrein een Krooneend met 4 halfwas pulli gezien. Overige waarnemingen zijn: 1 ♂ op 5-11-1966, 1 ♂ op 15-4-1967, 1 ♂ en 1 ♀ op 29-4-1967; 1 ♂ en 1 ♀ op 6-5-1967, 1 ♂ en 1 ♀ op 13-5-1967, 2 paartjes op 20-5-1967, 1 ♀ op 17-6-1967 en 1 ♀ op 16-9-1967.

Toppereend (*Aythya marila*). Op 9-12-1967 waren er 5.000-6.000 exemplaren op het Oostvaardersdiep. Overigens is de soort van begin november tot begin maart algemeen op de plassen en het buitenwater.

Witoozeend (*Aythya nyroca*). In plas I werden op 25-6-1966 1 ♀ en op 10-9-1967, 16-9-1967 en 30-9-1967 1 ♂ en 1 ♀ gezien.

Brilduiker (*Bucephala clangula*). Een vrij vroege waarneming is die van 16-9-1967, toen 2 ♀♀ op een der plassen werden waargenomen. Ook de waarnemingen van enkele baltsende exemplaren op 15-4-1967 en van 12 exemplaren op 29-4-1967 op plas III en IV zijn vermeldenswaard.

IJseend (*Clangula hyemalis*). De volgende

waarnemingen zijn ons bekend: 1 ♀ op 27-2-1965, 1 eerstejaars ♂ op 10-12-1966, 3 ♀♀ op 27 en 24-12-1966, 1 exemplaar op 7-1-1967, 2 paartjes op 21-1-1967, 1 ♀ op 9-12-1967, 4 exemplaren op 30-12-1967, 1 ♂ en 1 ♀ op 20-1-1968 en 1 ♂ in zomerkleed op 7-3-1968.

Eidereend (*Somateria mollissima*). Op 17-12-1966 4 exemplaren.

Zwarte zeeëend (*Melanitta nigra*). Op 26-3-1965 1 ♂.

Grote zeeëend (*Melanitta fusca*). Op 21-1-1967 6 exemplaren, op 2-12-1967 2 ♂♂.

Klein waterhoen (*Porzana parva*). Bij plas I op 15-4-1967 1 exemplaar.

Kemphaan (*Philomachus pugnax*). Deze soort wordt de laatste jaren tijdens het broedseizoen vanaf eind april tot eind mei geregeld waargenomen, o.a. op 6-5-1967 ca. 80 baltsende Kemphanen.

Grutto (*Limosa limosa*). De Grutto is geen broedvogel, maar wordt in juni en juli vaak met tientallen foeragerend waargenomen op de met gras begroeide dammen en dijken.

Kanoetstrandloper (*Calidris canutus*). 1 ex. op 7-1-1967.

Zwarte stern (*Chlidonias niger*). In het voorjaar van 1967 (6 mei) verschenen plotseling ca. 50 exemplaren die zich gedroegen, alsof ze van plan waren hier een broedkolonie te vestigen. Op 13-5-1967 was nog steeds een 10-tal aanwezig, op 20-5-1967 echter waren alle verdwenen. In de nazomer foerageren boven het IJsselmeer bij de Houtribsluizenplassen of pleisteren (rusten) op het opspuitterrein vaak honderden tot duizenden Zwarte sterns. Als voorbeeld enkele data: op 16-9-1967 500 en op 4-8-1968 tenminste 6.000 exemplaren. Een vrij late waarneming van 14 exemplaren dateert van 21-10-1967.

Drieteenmeeuw (*Rissa tridactyla*). Tussen 3-2-1967 en 20-3-1967 werd 1 exemplaar

gezien.

Strandleeuwerik (*Eremophila alpestris*). Waargenomen werden: op 20-10-1962 7, op 17-11-1962 12, op 10-12-1966 14, op 29-2-1967 7, op 21-10-1967 2, op 23-10-1967 3 en op 10-11-1967 3 exemplaren.

Engelse Gele kwikstaart (*Motacilla flava flavissima*). Op 10-9-1966 werd een ♂ in zomerkleed waargenomen op het opspuitterrein.

Klaapekster (*Lanius excubitor*). Klaapeksters worden bijna steeds, hoewel in gering aantal, waargenomen in de schaarse struiken op het opspuitterrein, o.a. op 17-11-1962 1 exemplaar, op 7-11-1964 en op 30-10-1965 2 exemplaren en op 14-11-1965 1 exemplaar.

Witgesterde blauwborst (*Cyanosylvia svecica*). Op 26-8-1967 werd 1 ♂ op het opspuitterrein waargenomen.

Sneeuwgorst (*Plectrophenax nivalis*). De volgende waarnemingen zijn ons bekend: 73 exemplaren op 10-12-1961, 30 op 7-11-1962, meer dan 100 op 22-12-1962, 60 op 10-2-1963, 50 op 20-11-1966, 2 ♀♀ op 7-1-1967, 1 ♀ op 2-12-1967, 1 ♀ op 30-12-1967, 1 ♂ en 2 ♀♀ op 20-1-1968.

IJsgors (*Calcarius lapponicus*). Op 6-11-1966 werd 1 ♀ gezien.

Frater (*Carduelis flavirostris*). Waargenomen werden 200 exemplaren op 10-12-1961, 10 op 7-1-1967, 60 op 26-2-1967 en 20 op 30-12-1967.

Notekraker (*Nucifraga caryocatactes*). Verscheidene waarnemingen betreffen steeds 1 zeer mak exemplaar tussen begin september en 16 oktober 1968.

In een volgend nummer zullen nog een aanvulling op de gegevens en een Engelse samenvatting van onze beide artikelen over de avifauna van de Houtribsluizen worden opgenomen.